

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษาด้านผู้บริหาร ตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสถานศึกษา ที่จัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอ ตามลำดับดังนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
2. การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามขอบข่ายและภารกิจการบริหารและ จัดการสถานศึกษา
3. การประกันคุณภาพการศึกษา
  - 3.1 ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา
  - 3.2 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
  - 3.3 กลยุทธ์สู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 3.4 ระบบ และกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา
  - 3.5 ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
  - 3.6 การประเมินคุณภาพภายนอก
4. มาตรฐานการศึกษา
5. สภาพปัจจุบันของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
  - 5.1 หลักการบริหารจัดการในสำนักงานเขตเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
  - 5.2 บทบาทอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

## 1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

ปัจจุบันการปฏิรูปการศึกษาเป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษา เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายทางการศึกษาเพื่อให้ทันต่อกระแสสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เกิดขึ้นมาเพื่อตอบสนองการกระจายอำนาจในการจัดการและให้บริการทางการศึกษา โดยดำเนินการตามรูปแบบการบริหารและจัดการศึกษาของรัฐเป็น 3 ระดับ คือ (กรมสามัญศึกษา. 2546 : 18 - 21)

1. ระดับชาติ ได้กำหนดให้มีกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล การศึกษาทุกระดับ และทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผนและมาตรฐานการศึกษาสนับสนุน ทรัพยากรรวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบและการประเมินผลทางการศึกษา ซึ่งมีองค์กรหลักที่เป็นบุคคลในรูปสภา หรือคณะกรรมการ 4 องค์กร ได้แก่ สภาการศึกษา คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา และ คณะกรรมการอุดมศึกษา

2. ระดับเขตพื้นที่การศึกษา รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา กำหนดให้แต่ละเขตพื้นที่มีคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ทำหน้าที่กำกับดูแล จัดตั้ง ขุด รวมหรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาระดับ ต่ำกว่าปริญญาตรี ประสานส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมการจัดการศึกษาของครอบครัวในเขตพื้นที่

3. ระดับสถานศึกษา ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่ กำกับดูแลและส่งเสริมกิจการของสถานศึกษา และจัดทำสาระของหลักสูตร ในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ ผู้เรียน

ทั้งนี้ ให้กระทรวงกระจายอำนาจทั้งทางด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงาน บุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษาเขตพื้นที่ การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่โดยตรง เพื่อกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ทั้ง 3

ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาของไทยให้ก้าวหน้าต่อไป

การจัดการศึกษาในแต่ละระดับ จะมีความแตกต่างกันหลายด้าน เนื่องจากการวางแผนการพัฒนาระบบต่างๆ ขาดความคล่องตัว และช่องว่างมากมายในการจัดการศึกษาในการจัดการศึกษาตามรูปแบบเดิม เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและเกิดการบริหารและการจัดการที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น กฎหมายด้านการศึกษา หรือพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ได้กล่าวถึงการบริหารและจัดการ ไว้ดังนี้

1. ส่วนกลางกำหนดนโยบาย การวางแผนการศึกษาระดับชาติ ส่งเสริมมาตรฐานจังหวัดและสถานศึกษาตัดสินใจด้านบริหารบุคคล และงบประมาณ
2. มีคณะกรรมการการศึกษาระดับจังหวัด ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของรัฐ เอกชนท้องถิ่น การวางแผนการศึกษาคำนึงถึงเอกภาพ ความต้องการของท้องถิ่น
3. พัฒนาระบบการวางแผน ติดตามและประเมินผล ปรับปรุงและประสานการบริหารจัดการศึกษาระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น
4. ส่งเสริม รับรองมาตรฐานความรู้ เพื่อการศึกษาอบรมหรือทำงานโดยใช้ระบบชั้นเรียนเป็นเงื่อนไข
5. ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่างๆ ให้เอื้อต่อการประสานการใช้ทรัพยากรและ การปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ
6. สนับสนุนสถานศึกษาในฐานะเป็นนิติบุคคล มีอิสระอยู่ในกำกับของรัฐ มีเสรีภาพทางวิชาการ

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ยังได้กล่าวถึงข้อบังคับในส่วนที่เกี่ยวกับการ กระจายอำนาจการบริหารการศึกษา ดังนี้

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับ การเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษา และส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ รวมทั้ง ส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสามารถ

ในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง  
อย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาได้ยึดหลัก ดังนี้

1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้

1. มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
2. มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา  
ทุกระดับและประเภทการศึกษา
4. มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู ณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาและการพัฒนาครู ณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
5. ระดมทรัพยากรแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา
6. การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครอง  
ส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาบันประกอบการ  
และสถาบันสังคมอื่น

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถ  
เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด กระบวนการจัดการศึกษา  
ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและ  
การศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้  
การบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา

มาตรา 27 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลาง  
การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และ  
การประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่ในการจัดทำ  
สาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน  
และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว  
ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือก ภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาาระบบระหว่างชุมชน

ในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 48 กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร การศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อย หนึ่งครั้งในทุกห้าปี มาตรา 50 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการเตรียมเอกสารต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เพื่อประเมิน และ มาตรา 51 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะ การปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งผลจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ มีผลให้มีการกำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษาเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพ การศึกษาเป็นภารกิจหนึ่งที่สถานศึกษาต้องดำเนินการ

## 2. การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามขอบข่ายและภารกิจการบริหารและจัดการสถานศึกษา

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 88-94) ได้กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีภารกิจเกี่ยวกับการจัดและส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีภารกิจเกี่ยวกับการจัดและการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีอำนาจ หน้าที่ดังนี้

1. จัดทำข้อเสนอนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษามาตรฐานการจัดการศึกษาและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. กำหนดหลักเกณฑ์ แนวทางและดำเนินการเกี่ยวกับการสนับสนุนทรัพยากรการจัดตั้ง จัดสรรทรัพยากร และบริหารงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. พัฒนาระบบการบริหารและส่งเสริมประสานงานเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการเรียนการสอน รวมทั้งส่งเสริมการนิเทศการบริหารและการจัดการศึกษา
4. ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของเขตพื้นที่การศึกษา
5. พัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพื่อคนพิการ ผู้ด้อยโอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษ และประสาน ส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นของเขตพื้นที่การศึกษา
6. ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
7. ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือตามที่รัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ดังนั้นสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล ได้อาศัยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารและจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารงานทั่วไปมากขึ้น เพื่อให้การดำเนินการได้อย่างอิสระ สะดวก และคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ดังนี้

#### การบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลักหรือภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจาย



อำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนาที่หวังให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย พัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการ มีขอบข่าย/ภารกิจ ดังนี้

- 1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 1.3 การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
- 1.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 1.5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 1.6 การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
- 1.7 การนิเทศการศึกษา
- 1.8 การแนะแนวการศึกษา
- 1.9 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพในสถานศึกษา
- 1.10 การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
- 1.11 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
- 1.12 การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

#### การบริหารงบประมาณ

การบริหารงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ชีคหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษารวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษามีขอบข่ายภารกิจ ดังนี้

1. การจัดทำและเสนอขอของบประมาณ
2. การจัดสรรงบประมาณ

3. การพัฒนาระบบและเครือข่ายการศึกษา
4. การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
6. งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
7. การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหาร

ทั่วไป

8. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
9. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
10. การรับนักเรียน
11. การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบนอกระบบ

และตามอัธยาศัย

12. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
13. การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
14. การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
15. การส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานการจัดการศึกษาของ บุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
16. งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น
17. การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
18. การบริการสาธารณะ
19. งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

จากการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สรุปได้ว่า ในการบริหารงานสถานศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพสถานศึกษาต้องอาศัยแนวคิดตามขอบข่าย/ภารกิจ ตามอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานของสถานศึกษาด้านวิชาการ งบประมาณบุคลากร และบริหารทั่วไปโดยเฉพาะในส่วนของการบริหารงานวิชาการขอบข่ายที่สำคัญประการหนึ่งคือการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งจะได้นำเสนอต่อไป



### 3. การประกันคุณภาพการศึกษา

#### 3.1 ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

ความเป็นมาและการประกันคุณภาพทางการศึกษา Cryer (Cryer ; อ้างอิงจากสงบลักษณ์.2540 : 12 - 13) ได้กล่าวถึงหลักการและแนวคิดก่อนที่จะนำมาสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาว่า โดยที่หน่วยงานทางการศึกษาต้องให้ผลิตของสถาบันทางการศึกษามีคุณภาพที่กำหนดจึงควรกำหนดมาตรฐานการศึกษา (Standards) ในด้านคุณลักษณะของตัวบ่งชี้และเกณฑ์การชี้วัด ที่ชัดเจนของ ผลผลิต กระบวนการ และปัจจัยการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของชุมชน (Accountability) และมีการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) ตามรูปแบบการดำเนินงานขององค์กรมาตรฐานอุตสาหกรรมสากล (International Organization for Standardization หรือ ISO) โดยสถานศึกษาต้องผ่านกระบวนการรับรองมาตรฐานการจัดการศึกษา (Accreditation) ด้วยซึ่งประเทศอังกฤษได้ริเริ่มนำแนวคิดเกี่ยวกับหลักการประกันคุณภาพ (Quality Assurance) ตามระบบมาตรฐานอุตสาหกรรมแห่งราชอาณาจักรหมายเลข 5750 (BS 5750) ว่าด้วยมาตรฐานระบบของคุณภาพมาประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยเน้นองค์ประกอบในการดำเนินงานที่สำคัญคือ การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) การตรวจสอบกลไก ควบคุมคุณภาพ (Quality Audit) และการประเมินคุณภาพการเรียนการสอน (Quality Assessment) ต่อมาแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษานี้ได้แพร่หลายไปยังวงการการศึกษาของหลายประเทศทั่วโลก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 126)

การประกันคุณภาพทางการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา ที่มุ่งเน้นให้โรงเรียนพัฒนาไปสู่คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเป็นระบบการสร้าง ความมั่นใจว่าโรงเรียนจะจัดการศึกษาให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม โดยความร่วมมือกันตลอดกระบวนการของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตั้งแต่การวางแผนดำเนินงานและตรวจสอบผลการดำเนินงาน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 52)

#### 3.2 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) ไว้ดังนี้

ช่วงโชติ พันธุเวช (2543 : 37) การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึงการบริหาร

จัดการ และการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจของโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษาทั้งผู้บริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียนและผู้ปกครอง และผู้รับบริการโดยอ้อม ได้แก่สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวมว่า การดำเนินงานโรงเรียนจะมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ หรือ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของ “การป้องกัน” ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและผลผลิตที่ไม่มีคุณภาพ

อารีรัตน์ วัฒนสิน (2543 : 3) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการบริหารจัดการศึกษาทุกด้านของโรงเรียน เป็นภาระงานปกติของโรงเรียนที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ จัดระบบให้ทุกคนมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่วางแผนจนถึงประเมินตนเอง ปรับปรุงพัฒนางานของตนตามทิศทางเดียวกันเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับหลักสูตรเป็นที่ยอมรับของนักเรียน ครู บุคลากรของโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542 : 20) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่าเป็นกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจและเป็นหลักประกันต่อผู้ปกครองชุมชน และสังคมว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่จบการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม ก็คือผู้ที่จบการศึกษาเป็นคนที่สมบูรณ์ มีสมดุล ทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญา และสังคม ซึ่งแนวความคิดหลักของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานก็มีความคาดหวังอยากให้เห็นคุณภาพเกิดขึ้นในทุก ๆ ด้าน

วารินทร์ สิ้นสูงสุด (2542 : 10) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาหมายถึงการให้ความมั่นใจแก่ผู้บริการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าโรงเรียนมีแนวทางจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน และสอดคล้องกับหลักการ นโยบาย และจุดเน้นของแผนการศึกษาของรัฐและโรงเรียนได้ปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อคุณภาพการศึกษาที่ดีของแต่ละคนและทุกคน

จากคำการนิยามความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปความหมายได้ว่าเป็นการรับประกันคุณภาพที่เกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานในโรงเรียน ว่าได้มีการวางแผนและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบเพื่อให้ผลผลิต

ของโรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาตรงตามความต้องการของผู้รับบริการและผู้รับบริการเกิดความมั่นใจและ มีความพึงพอใจ

### 3.3 กลยุทธ์สู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 1) ได้กล่าวถึง กลยุทธ์สู่การปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

#### 3.3.1 วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรหลักในการจัดและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ ตามมาตรฐานสากล

#### 3.3.2 พันธกิจ

- 1) จัด ส่งเสริม สนับสนุนและประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคมจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง
- 2) พัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ขององค์กรรวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพ
- 3) ยกกระดับขีดความสามารถของผู้เรียนเต็มตามศักยภาพและมุ่งสู่มาตรฐานสากล

#### 3.3.3 เป้าประสงค์

- 1) ด้านสิทธิและโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน  
ประชากรทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ตามสิทธิอย่างทั่วถึงเท่าเทียมและตรงตามศักยภาพ
- 2) ด้านการพัฒนาการจัดการและคุณภาพการเรียนรู้  
ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) ด้านความสามารถในการแข่งขัน  
ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาด้านภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและอาชีพเพื่อการพึ่งพาตนเอง และเพิ่มสมรรถนะการแข่งขันในระดับนานาชาติ

#### 3.3.4 กลยุทธ์

- 1) สร้างความเสมอภาคและเพิ่มโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2) ปฏิรูปการเรียนรู้สู่การใช้ความรู้เป็นฐานการดำรงชีพ
- 3) เพิ่มศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 4) พัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ
- 5) ระดมและจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา

6) พัฒนามาตรฐานการศึกษาให้ทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว

### 3.4 ระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา

การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ใช้กรอบแนวคิดเดียวกันกับการประกันคุณภาพของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ได้รับรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนขึ้น และให้สอดคล้องกับนโยบายและการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2546 : 21 - 24)

ประการที่ 1 การกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย วัตถุประสงค์ ภูมิฐาน และการวางแผนปฏิบัติงาน

ประการที่ 2 การกำหนดปัจจัย/องค์ประกอบที่มีผลต่อคุณภาพ

ประการที่ 3 การกำหนดมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้

ประการที่ 4 การกำหนดเกณฑ์การตรวจสอบ

ประการที่ 5 การรวบรวมหลักฐานอ้างอิงตามกิจกรรมที่ทำเป็นรายตัวบ่งชี้

3.4.1 การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) การประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย

1) การกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย วัตถุประสงค์ ภูมิฐาน และการวางแผนปฏิบัติงาน

2) การกำหนดปัจจัย/องค์ประกอบที่มีผลต่อคุณภาพการกำหนดมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้

3) การกำหนดเกณฑ์การตรวจสอบ

4) การรวบรวมหลักฐานอ้างอิงตามกิจกรรมที่ทำเป็นรายตัวบ่งชี้ การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Audit) ตามหลักฐานหรือร่องรอยของการดำเนินงานตามแผนงานฯ เพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนงานโดยตรวจดู รายงานการประเมินตนเอง (SSR) ประเมินผลของการดำเนินการว่ามีจุดแข็ง จุดอ่อน (ข้อสังเกต) อะไรบ้าง

5) การตรวจสอบโดยผู้ตรวจสอบภายใน (Internal Auditor)

6) การตรวจสอบโดยผู้ตรวจสอบภายนอก (External Auditor)

3.4.2 การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) โดย

1) กัลยาณมิตรทางวิชาการจากภายในโรงเรียน (Internal Preview)

2) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งจะทำการประเมินทุก 5 ปี

### 3.5 ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นระบบที่สถานศึกษา ร่วมมือกับชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การกำกับและสนับสนุนส่งเสริมของ หน่วยงานต้นสังกัดเพื่อสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชา ข้อมูลหลักฐานที่ ตรวจสอบได้และมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่า ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการบริหารด้าน การศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ตามที่กำหนดในมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการศึกษาและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมทั้งทดลองระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาร่วมกับเขตการศึกษา จังหวัด และสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสังกัด โดยผ่านการรับฟังความคิดเห็น จากผู้บริหารการศึกษาทุกระดับศึกษานิเทศก์ นักวิชาการทุกสังกัด และนำเสนอคณะกรรมการ ปฏิรูปการศึกษาและคณะกรรมการการบริหารคุณภาพและวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ พิจารณาเห็นชอบแล้วกระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกัน คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้ (สำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2546 : 35 - 39)

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การผูกงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การดำเนินการดังกล่าวให้สถานศึกษาชี้คหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วย โดยการสนับสนุนและกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด

### 3.6 การประเมินคุณภาพภายนอก

การประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการประเมินการจัดการศึกษา เพื่อตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยหน่วยงานหรือบุคคลภายนอกสถานศึกษาเพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

#### หลักการของการประเมินคุณภาพภายนอก

การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศอย่างต่อเนื่อง อันนำไปสู่ความมีมาตรฐานทางการศึกษา และเป็นที่ยอมรับในระดับสากลต่อไป ซึ่งการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการสำคัญ 5 ประการคือ

1. เป็นการประเมินเพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องการตัดสินการจับผิด หรือการให้โทษ
2. ยึดหลักความเที่ยงตรง เป็นธรรม โปร่งใส มีหลักฐานข้อมูลตามสภาพความเป็นจริง และมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability)
3. มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างเสรีภาพทางการศึกษากับจุดมุ่งหมายและหลักการศึกษาชาติโดยให้มีเอกภาพเชิงนโยบายแต่ยังคงมีความหลากหลายในทางปฏิบัติที่สถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายเฉพาะและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เต็มตามศักยภาพของสถานศึกษาและผู้เรียน
4. มุ่งเน้นในเรื่องการส่งเสริมและประสานงานในลักษณะกัลยาณมิตรมากกว่าการกำกับและควบคุม
5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพและการพัฒนาการจัดการศึกษาจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (สถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้. 2547 : 5 - 6)

### 4. มาตรฐานการศึกษา

ประเทศไทยได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายการศึกษาและอยู่ในระหว่างการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ในการนี้กระทรวงศึกษาธิการในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบในการส่งเสริมสนับสนุน การจัดการศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพมาตรฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 :13) การพัฒนามาตรฐานการศึกษาได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาไทย วิสัยทัศน์ ความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ลักษณะของสังคมไทยและคนไทย



3.2 ทำให้กรมเจ้าสังกัดและเขตพื้นที่การศึกษามีแนวทางในการจัดปัจจัยความพร้อมด้านต่าง ๆ ในโรงเรียนที่มีพึงได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

3.3 เป็นการกำหนดความสำเร็จขั้นต่ำที่ควรทำได้

3.4 เป็นการป้องกันการเลื่อนไหลกลับไปยังมาตรฐานที่ต่ำกว่า

3.5 ทำให้สะดวกในการที่จะกำกับ ตรวจสอบ ประเมิน และรายงาน

4. มาตรฐานพื้นฐาน เป็นมาตรฐานพื้นฐานเพื่อประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ สมศ. ใช้เป็นกรอบในการประเมินภายนอกรอบแรก 14 มาตรฐาน 75 ตัวบ่งชี้ เริ่มใช้ในปี 2547 มีรายละเอียด ดังนี้ (สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2547 : 2)

#### 4.1 มาตรฐานด้านผู้บริหาร

เป็นกระบวนการบริหารที่มีการใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงานโดยแผนนั้นเกิดจากการวางแผนแบบมีส่วนร่วม มีเป้าหมายชัดเจน สอดคล้องกับสภาพโรงเรียนและที่สำคัญคือ มุ่งเน้นคุณภาพนักเรียน โดยโรงเรียนดำเนินการสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนางาน จัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอนมีการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียนและมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบจากการพิจารณากระบวนการบริหารข้างต้น จึงได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะปัจจัยที่สำคัญ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการเรียนการสอนและคุณภาพนักเรียน จำนวน 5 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 1 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 2 สถานศึกษามีการบริหารงานเชิงกลยุทธ์

ตัวบ่งชี้ที่ 3 สถานศึกษามีการบริหาร โดยหลักการมีส่วนร่วม

ตัวบ่งชี้ที่ 4 สถานศึกษามีการตรวจสอบและถ่วงดุล

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 1 สถานศึกษามีระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

ตัวบ่งชี้ที่ 2 สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

ตัวบ่งชี้ที่ 3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ

ตัวบ่งชี้ที่ 4 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่บูรณาการ เชื่อมโยงสาระความรู้และทักษะด้านต่าง ๆ และแนวคิดของสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียนกับความจริงในชีวิต รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่ต้องปฏิบัติในสังคมร่วมกับผู้อื่น

ตัวบ่งชี้ที่ 5 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ตัวบ่งชี้ที่ 6 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา

ตัวบ่งชี้ที่ 7 สถานศึกษามีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 8 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน และรักสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 20 ผู้เรียนมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ

- ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้บริหารมีความคิดริเริ่มและมีวิสัยทัศน์
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหาร
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้บริหารมีความสามารถเป็นผู้นำทางวิชาการ
- ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้บริหารมีความมุ่งมั่น อุทิศตนในการทำงาน และเป็น

แบบอย่างที่ดี

- ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย
- ตัวบ่งชี้ที่ 6 สถานศึกษามีการบริหารที่มีประสิทธิภาพและผู้เกี่ยวข้อง

พึงพอใจในการบริหาร

มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นมีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 สถานศึกษามีหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่เหมาะสม สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษา และความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้ที่ 2 สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

#### 4.2 มาตรฐานด้านครู

การบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนนั้น ต้องเป็นกระบวนการบริหารที่มีการใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน โดยแผนนั้นเกิดจากการวางแผนแบบมีส่วนร่วม มีเป้าหมายชัดเจนสอดคล้องกับสภาพโรงเรียนและที่สำคัญคือ มุ่งเน้นคุณภาพนักเรียน โดยโรงเรียนดำเนินการสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนางาน จัดกิจกรรมสนับสนุนการเรียนการสอนมีการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาโรงเรียนและมีการประเมินผล การปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบจากการพิจารณากระบวนการการบริหารข้างต้น จึงได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริหารงานโรงเรียน เฉพาะปัจจัยที่สำคัญ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการเรียนการสอนและคุณภาพนักเรียน มีจำนวน 2 มาตรฐาน ดังต่อไปนี้

มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ครูรู้เป้าหมายการจัดการศึกษาและเป้าหมายของหลักสูตร

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตร จัดทำแผนการเรียนรู้อันเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.5) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.5) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)

ตัวบ่งชี้ที่ 5 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.5) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)

ตัวบ่งชี้ที่ 6 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.5) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)

ตัวบ่งชี้ที่ 7 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.5) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)

ตัวบ่งชี้ที่ 8 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี (คอมพิวเตอร์) ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.5) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)

ตัวบ่งชี้ที่ 9 ครูสามารถประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริง และอิงพัฒนาการของผู้เรียน มีการประเมินเพื่อวินิจฉัยจุดเด่น จุดด้อย การประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 10 ครูนำผลการเรียนการสอนมาปรับการเรียนและเปลี่ยนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 24 ครูมีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ครูที่จบระดับปริญญาตรีขึ้นไป

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ครูที่สอนตรงตามวิชาเอก/โท

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ครูได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอนไม่ต่ำกว่า 20 ชั่วโมง/ปี

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ครูที่ได้สอนตรงตามความถนัด

- ตัวบ่งชี้ที่ 5 สถานศึกษามีจำนวนครูตามเกณฑ์นักเรียนต่อครู
- ตัวบ่งชี้ที่ 6 สถานศึกษามีจำนวนครูตามเกณฑ์ภาระงานสอน
- ตัวบ่งชี้ที่ 7 สถานศึกษามีจำนวนครูตามเกณฑ์ครูต่อห้องเรียน
- ตัวบ่งชี้ที่ 8 สถานศึกษามีครูเพียงพอตามเกณฑ์ กค. (ศธ 1305/466

ลงวันที่ 11 มิถุนายน 2545)

#### 4.3 มาตรฐานด้านผู้เรียน

นักเรียนในแต่ละระดับการศึกษาต้องได้รับการพัฒนาคุณลักษณะที่เหมาะสมอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ ร่างกาย คุณธรรม จริยธรรม สุขทรียภาพ และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย จากการพิจารณาคุณลักษณะข้างต้น จึงได้มาตรฐานคุณภาพนักเรียนในระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 7 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546 : 52-54)

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้ที่ 1 วินัย มีความรับผิดชอบ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนมีความประหยัด

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนมีความเกรงใจผู้อื่นเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี

เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต

มาตรฐานที่ 4 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนมีทักษะการคิดสังเคราะห์

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดไตร่ตรอง

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาภาษาไทย ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาคณิตศาสตร์ ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

ตัวบ่งชี้ที่ 6 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาศิลปะ ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

ตัวบ่งชี้ที่ 7 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

ตัวบ่งชี้ที่ 8 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาภาษาต่างประเทศ ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

ตัวบ่งชี้ที่ 9 ผู้เรียนมีคะแนนผลการเรียนรวบยอดระดับชาติ (NT) ไม่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ วิชาภาษาไทย ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

ตัวบ่งชี้ที่ 10 ผู้เรียนมีคะแนนผลการเรียนรวบยอดระดับชาติ (NT) ไม่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ วิชาคณิตศาสตร์ ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

ตัวบ่งชี้ที่ 11 ผู้เรียนมีคะแนนผลการเรียนรวบยอดระดับชาติ (NT) ไม่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ วิทยาศาสตร์ ในระดับชั้น ม.3 และ ม.6

ตัวบ่งชี้ที่ 12 ผู้เรียนมีคะแนนผลการเรียนรวบยอดระดับชาติ (NT) ไม่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ วิชาภาษาอังกฤษ ในระดับชั้น ม.3 และ ม.6

ตัวบ่งชี้ที่ 13 ผู้เรียนมีคะแนนผลการเรียนรวบยอดระดับชาติ (NT) ไม่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ วิชาสังคมศึกษา ในระดับชั้น ม.3 และ ม.6

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีความกระตือรือร้น สนใจใฝ่รู้จากแหล่งต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนรักการอ่านและสามารถค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุด และสื่อต่างๆทั้งในและนอกสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง



มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนสามารถทำงานตามลำดับขั้นตอนและผลงานมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนสามารถทำงานเป็นทีมได้

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนรักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ตามมาตรฐานสมรรถภาพทางกายของกรมพลศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2543)

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพ สุขนิสัยและป้องกันตนเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ

ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมาไม่เสพสิ่งเสพติด และปลอดภัยจากสิ่งมอมเมา

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนมีความชื่นชมและชอบกิจกรรมด้านศิลปะ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผู้เรียนมีความชื่นชมและชอบกิจกรรมด้านดนตรี/นาฏศิลป์

ตัวบ่งชี้ที่ 3 ผู้เรียนมีความชื่นชมและชอบกิจกรรมด้านกีฬา และนันทนาการ

## 5. สภาพปัจจุบันของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อจัดเตรียมการบริหารงานบุคคลและการวางระบบการทำงานให้พร้อมสำหรับการบริหารจัดการทางการศึกษาในรูปแบบใหม่ ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา จากประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดพื้นที่การศึกษาว่าได้กำหนดเขตพื้นที่การศึกษาในระยะแรก จำนวน 175 เขต ประกาศ ณ วันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 จังหวัดกาฬสินธุ์ มีจำนวน 3 เขต ประกอบด้วย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. 2547 : 46)

เขตพื้นที่การศึกษา 1 ได้แก่ อำเภอเมือง กมลาไสย ดอนจาน ร่องคำ สหัสขันธ์  
สามชัย สถานที่ตั้งสำนักงาน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง  
จังหวัดกาฬสินธุ์

เขตพื้นที่การศึกษา 2 ได้แก่ อำเภอขามเฒ่า ห้วยเม็ก หนองกุงศรี ท่าคันโท  
และกิ่งอำเภอน้ำขุ่น สถานที่ตั้งสำนักงาน โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม อำเภอห้วยเม็ก  
จังหวัดกาฬสินธุ์

เขตพื้นที่การศึกษา 3 ได้แก่ อำเภอสมเด็จ กุฉินารายณ์ เขาวง คำม่วง ห้วยผึ้ง  
นามน และกิ่งอำเภอนาคู สถานที่ตั้งสำนักงาน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอห้วยผึ้ง  
อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์

เพื่อเป็นการตอบสนองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย  
พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม  
(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ  
พุทธศักราช 2546 ที่กำหนดโครงสร้างบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีสำนักงานเขตพื้นที่  
การศึกษาและสถานศึกษาเป็นหน่วยงานบริหารจัดการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็น  
หน่วยงานงานภายใต้การกำกับ ดูแล ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่  
การศึกษาเป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับ ดูแล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน  
มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา  
ตามมาตรา 38 แห่งระเบียบพระราชบัญญัติเขตพื้นที่ศึกษามีอำนาจในการกำกับดูแล  
สถานศึกษา ประสานส่งเสริมและสนับสนุนศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและ  
ส่งเสริมองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและ  
มาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร  
ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันศาสนา  
สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายและมาตรา 39  
กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณการบริหาร  
งานบุคคล และการบริหารส่งให้ไปยังเขตพื้นที่การศึกษา และมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติ  
ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ซึ่งมีการกำหนดโครงสร้างของ  
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประกอบด้วย 6 กลุ่ม และ 1 หน่วย คือ กลุ่มอำนวยการ  
กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล  
การจัดการศึกษา กลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาและหน่วยตรวจสอบภายใน

ตามประกาศกระทรวง มาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวง  
ศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีภารกิจในการจัดการศึกษาและมีอำนาจ  
หน้าที่ 12 ประการ คือ (กลุ่มจังหวัดยุทธศาสตร์ 7 จังหวัด. 2547 : 2)

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา  
ให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน  
และความต้องการของท้องถิ่น
2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษาและ  
หน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้น  
รับทราบรวมทั้งกำกับตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษา  
ในเขตพื้นที่การศึกษา
4. กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่  
การศึกษา
5. ศึกษา วิเคราะห์วิจัยและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่  
การศึกษา
6. ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่างๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริม  
สนับสนุนการจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมินผลสถานศึกษา  
ในเขตพื้นที่การศึกษา
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน  
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรอาชีพ สถาบันศาสนา  
สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา
9. ดำเนินการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษา  
ในเขตพื้นที่การศึกษา
10. ประสาน ส่งเสริมการดำเนินงานของคณะกรรมการและคณะทำงาน  
ด้านการศึกษา
11. ประสานการปฏิบัติการทั่วไปกับองค์กร หรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ  
ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ  
ในเขตพื้นที่การศึกษา

12. ปฏิบัติหน้าที่อื่น เกี่ยวกับกิจการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุ ให้เห็นหน้าที่ของหน่วยงานใดโดยเฉพาะ หรือปฏิบัติงานอื่นโดยมิได้นัดหมาย

สภาพปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบด้วย 5 อำเภอ คือ อำเภอขามเฒ่า กิ่งอำเภอม้องชัย อำเภอห้วยเม็ก อำเภอหนองกุงศรี อำเภอท่าคันโท (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. 2547 : 3 - 4) ด้านสถานศึกษาและอัตรากำลังมีจำนวนสถานศึกษาของภาครัฐ และเอกชนในเขตพื้นที่บริการปีการศึกษา 2547 จำนวน 215 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 47,099 คน จำนวนบุคลากร 2,538 คน

### 5.1 หลักการบริหารจัดการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ในการบริหารจัดการในเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้อง ยึดแนวปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

5.1.1 หลักประสิทธิผล หมายความว่า จุดเน้นของการบริหารอยู่ที่เป้าหมายของ ผลงานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นเอกภาพ และมาตรฐานคุณภาพมาตรฐานทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่ละแห่งต้องกำหนดเป้าหมายผลงานของตนเองไว้อย่างชัดเจน ในลักษณะที่วัดได้ ประเมินได้ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

5.1.2 หลักประสิทธิภาพ หมายความว่า การปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาต้องมีความถูกต้องรวดเร็ว ตรงตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน และต้องใช้งบประมาณอย่างประหยัด

5.1.3 หลักความคุ้มค่า หมายความว่า การใช้จ่ายเงินภาษีอากรของประชาชน ต้องเกิดผลคุ้มค่าคือ ใช้ตามความจำเป็น มุ่งสู่เป้าหมาย แผนงานและพันธกิจของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและประชาชน

5.1.4 หลักการเปิดเผยโปร่งใส หมายความว่า กระบวนการทำงานต้องเป็นที่รับรู้ รับทราบของผู้เกี่ยวข้อง เรื่องใดที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนต้องเปิดเผยให้ประชาชนรับทราบ การทำงานทุกขั้นตอน รายงานต่อประชาชนให้รับทราบการทำงานทุกขั้นตอน ต้องมีเหตุมีผล มีข้อมูลสนับสนุนมีความพร้อมให้ตรวจสอบได้

5.1.5 หลักความรับผิดชอบ หมายความว่า หลักความรับผิดชอบนี้ถือว่าใครได้รับ มอบหมายหน้าที่ใดต้องรับผิดชอบการทำงานนั้นให้เกิดผลดีที่สุด

5.1.6 หลักความเป็นธรรม หมายความว่า รวมทั้งความเป็นธรรมต่อบุคลากร และ ความเป็นธรรมต่อประเทศชาติและสังคม เขตพื้นที่การศึกษาต้องมีหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ ส่วนรวมของประเทศ

5.1.7 หลักการมีส่วนร่วม การบริหารยุคใหม่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ลักษณะการมีส่วนร่วมนี้อาจเป็นการร่วมในรูปของคณะกรรมการหรือร่วมแสดงความคิดเห็น เรียกร้องสนับสนุนด้วย

5.1.8 หลักการมอบอำนาจ หมายความว่า ผู้ปฏิบัติงานต้องได้รับความไว้วางใจให้ทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ สามารถใช้ดุลพินิจของตนเองได้โดยเน้นผลงานที่เกิดขึ้นเป็นหลัก

5.1.9 หลักความเป็นอิสระ และความรับผิดชอบของผู้บริหาร การบริหารยุคใหม่ซึ่งเน้นเป้าหมายผลงานมากกว่าการยึดติดกับระเบียบและการทำตามกระบวนการขั้นตอนมาตรฐานนั้น

## 5.2 บทบาทอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 ได้จัด โครงการและกิจกรรมสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาในทุกด้าน เพื่อให้ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้

### 5.2.1 ด้านวิชาการ

- 1) บริหารและพัฒนาหลักสูตร โดยจัดให้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำสาระของหลักสูตรท้องถิ่น ตามสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน และสังคมในเขตพื้นที่การศึกษา
- 2) จัดระบบบริหารเพื่อให้บริการและส่งเสริมงานด้านวิชาการให้ครอบคลุมถึงงานมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3) ส่งเสริมให้สถานศึกษาปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ตามแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
- 4) ส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ
- 5) ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยการทดสอบควบคู่ไปกับวิธีการอื่น ๆ ตามความเหมาะสมแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา
- 6) ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้วิธีที่หลากหลายในการจัดสรร โอกาสการเข้าศึกษาต่อ เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา
- 7) ส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาระบบกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนที่เหมาะสม

8) ส่งเสริมให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น จัดกระบวนการเรียนภายในชุมชน

### 5.2.2 ด้านงบประมาณ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่กลั่นกรองงบประมาณที่เสนอมมาจากสถานศึกษาหรือหน่วยงานในสังกัดที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณไปยังหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดสรรงบประมาณ

### 5.2.3 การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการที่ปฏิบัติงานในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เช่น ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษาที่ทำหน้าที่บริหาร เช่น ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา หรือ บุคลากรอื่นที่ทำหน้าที่สนับสนุนการศึกษา เช่น ศึกษานิเทศก์ เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล เจ้าหน้าที่ธุรการ หรือนิติกร ฯลฯ บุคคลเหล่านี้จะอยู่ภายใต้การบริหารองค์กรกลางหน่วยงานเดียวกัน คือ คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เรียกชื่อย่อว่า “ก.ค.ศ.” และมีองค์กรที่ปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษา คือ อนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษา เรียก โดยชื่อย่อว่า “อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา” ทำหน้าที่บริหารงานบุคคลในเขตพื้นที่การศึกษาตามหลักการกระจายอำนาจ

### 5.2.4 การบริหารทั่วไป

เขตพื้นที่การศึกษาต้องปรับบทบาทเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยใช้กลยุทธ์และแผนปฏิบัติการที่ประกอบไปด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจเป้าหมายและยุทธศาสตร์ เป็นเครื่องมือในการบริหาร ดังนี้

- 1) พัฒนาระบบการบริหารรวมทั้งเพิ่มกลไกในการตรวจสอบให้มีประสิทธิภาพ
- 2) พัฒนาคณากรเพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะจนเกิดความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ และได้รับใบอนุญาตประกอบอาชีพ รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากรในเขตพื้นที่การศึกษา
- 3) พัฒนาระบบ IT ทางการศึกษาเพื่อให้บุคลากร ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ให้มีความสามารถเต็มตามศักยภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคพื้นใต้ เขต 2 ได้ดำเนินงานตามพระราชบัญญัติ



การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 โดยกำหนดให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาทุกระดับ ซึ่งประกอบด้วยระบบประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพ ภายนอก มาตรา 48 หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งจะต้องจัดให้มีระบบ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการบริหารการศึกษาที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งให้จัดทำรายงาน ประจำปีเสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในการดำเนินงานตาม พระราชบัญญัติดังกล่าว ถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญของหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งมีนโยบาย นิเทศ กำกับ ติดตาม ด้านการศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ โดยมีเป้าหมายให้สถานศึกษาได้พัฒนาระบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เป็นที่ไปตามแนวทางแห่งพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 การดำเนินงานดังกล่าวจะสร้างความตระหนัก และกระตุ้นให้บุคลากร ทุกคนเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง

ในการดำเนินงานตามแนวทางแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามมาตรฐานด้านผู้บริหารจะช่วยพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพด้านการเป็นผู้นำ การจัดการ ด้านการบริหาร สร้างมุมมองและวิสัยทัศน์ในด้านการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาดังนี้

1. การนิเทศภายในและศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในด้านการ จัดการศึกษาโดยการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน การอภิปรายสภาพปัญหาพร้อมทั้งหา แนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหภายในกลุ่ม การบริหารภายในโรงเรียน เพื่อให้การบริหาร จัดการอย่างเป็นระบบ การนำสื่อเทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนา โรงเรียนให้มีมาตรฐาน จากผลการดำเนินงานตามมาตรฐานดังกล่าวได้สร้างความมั่นใจใน การบริหารงานโรงเรียนแก่ผู้บริหารสถานศึกษา ได้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีแนวทางใน การพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีเป้าหมาย

2. จัดทำแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษาในสังกัดให้ชัดเจน มีการออกคำสั่ง การปฏิบัติงานที่ชัดเจน รวมทั้งการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและการจัดทำธรรมนูญ โรงเรียน โดยบุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมและดำเนินงานบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ จากการดำเนินงานตามแนวทางดังกล่าวทำให้ผู้ได้รับมอบหมายสามารถทำงานด้วยความสุข ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลในด้านการพัฒนาสถานศึกษาบรรลุตาม เป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้

3. มุ่งเน้นให้สถานศึกษาในสังกัดจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการพร้อมทั้งจัดการ

4. อบรมและให้ความรู้แก่บุคลากรในสังกัดในการจัดการเรียนการสอนจากการดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว บุคลากรในสังกัดส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยภาพรวมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

5. มอบหมายนโยบายให้แก่สถานศึกษา จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เน้นหลักสูตรท้องถิ่นและสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมตามภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง สามารถสร้างผลผลิต ผลลัพธ์จากการเรียนรู้ ซึ่งถ่ายทอดโดยผู้รู้ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ๆ ทำให้ผู้เรียนมีรายได้และสามารถประกอบอาชีพตามความถนัดและความสามารถของตนเองได้เป็นอย่างดี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ได้บริหารงานโดยยึดหลักการประกันคุณภาพการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ และการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นที่สำคัญในการพัฒนาสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ การบูรณาการยุทธศาสตร์หลักทั้ง 3 หลักยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ ที่จะเกิดขึ้นให้สัมพันธ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงมีการมุ่งเน้นสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับทุกสถานศึกษา ในสังกัดปฏิบัติตาม โดยการนำยุทธศาสตร์ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ และการบริหารงาน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มาปฏิบัติเพื่อให้เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน มุ่งเน้นการติดตามการประเมินงานที่แท้จริง ปฏิบัติจริง สภาพจริง ตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ด้านผลผลิต ด้านปัจจัยและด้านกระบวนการ

## 6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

### 6.1 งานวิจัยในประเทศ

ทวีป เพิ่มสมบัติ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม พบว่าโรงเรียนที่มีการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ โรงเรียนคลองลำเจียก โรงเรียนนวลจันทร์ โรงเรียนประสาทวิทยา โรงเรียนที่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ โรงเรียนแฉ่มจาดวิชานุสรณ์ โรงเรียนพิชัยพัฒนา และโรงเรียนคลองกุ่ม

รายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ 3 อันดับแรก ดังนี้ ด้านการบริหารและการจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาครูและบุคลากร สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น คือ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชนสำหรับ การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แต่ละด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารและการจัดการ และด้านการพัฒนาครู และบุคลากร สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น คือ ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

สุคนธ์ สาดลาวรี (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการ การประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า

1. สภาพการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร

2. ปัญหาการบริหารงานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตบางบอน มีจำนวนครูไม่ครบตามเกณฑ์ เอื้อต่อการเรียนรู้ บุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดการนิเทศติดตาม การจัดกระบวนการเรียนรู้เกิดจากการขาดการประเมิน ผู้เรียน ชุมชนยังไม่มีบทบาทไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพ ภายในขาดข้อมูลย้อนกลับ

3. แนวทางการบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในเพื่อให้มีคุณภาพสูงขึ้น เรือย ๆ ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำอย่างแท้จริง บริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร นำจรรยาบรรณ ของครู มาตรฐานวิชาชีพครูมาเป็นเกณฑ์ประเมินความดีความชอบ มีการนิเทศติดตามดูแล กระบวนการเรียนรู้อย่างใกล้ชิดโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับผู้ปฏิบัติการสอนต้องทำงาน เป็นทีมวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกันและมีความรักความสามัคคีกลมเกลียวกัน ผู้ปฏิบัติงานทุกหน้าที่ในองค์กรต้องตั้งใจปฏิบัติงานทุกๆหน้าที่ในองค์กรตั้งแต่ผู้บริหาร

คนงาน ภารโรง ลูกจ้าง ขอมรับข้อมูลย้อนกลับและนำไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มาตรฐานสูงยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ในการพัฒนาคุณภาพ (Improvement)

สังคม ทินาววัฒน์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย พบว่า

1. ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ทั้งรายด้านและโดยรวม อยู่ในระดับมาก

2. ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับงานประกันคุณภาพการศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายกลุ่ม พบว่า ระดับความคิดเห็นข้าราชการครูโรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูมาตรฐานด้านผู้เรียน พบว่า ความคิดเห็นของข้าราชการครูในโรงเรียนขนาดเล็กแตกต่างกัน โรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วินัย เชมงคลวัฒนา (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความรู้ความเข้าใจและสภาพปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษานครพนม มีความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เมื่อตรวจสอบทั้ง 8 ด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก จำนวน 6 ด้าน เรียงลำดับได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจภาพการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดทำแผนที่การศึกษา มีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ และมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับ 2 ด้าน เรียงตามลำดับ ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี มีความรู้ความเข้าใจด้านการผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และเมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา

ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีความเข้าใจการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาทั้ง 8 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .005 เมื่อเปรียบเทียบทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างรายคู่พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีความรู้ความเข้าใจ 8 ด้านของการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาแตกต่างกันกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมขนาดกลาง และผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี มีปัญหาอุปสรรคการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาทั้ง 8 ด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีปัญหาอุปสรรคอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ ด้านการศึกษาประจำปี ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ด้านการผดุงระบบการประกันคุณภาพตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ มีปัญหาอุปสรรคในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาทั้ง 8 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบทดสอบคะแนนเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างรายคู่พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีปัญหาอุปสรรคการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาแตกต่างกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง 2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดเล็กมีปัญหาอุปสรรคการประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกัน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก และขนาดกลางมีปัญหาและอุปสรรคการประกันคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

คมสัน สุขสว่าง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี พบว่า ระดับปัญหาการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองสระบุรี โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน

ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา

ด้านการจัดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ด้านการตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษา



เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานเมื่อจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้มีวุฒิการศึกษาและตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัญหาการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน

วินัย เชนรัตนสุวรรณ (อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 333-337) ได้ศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลเขตการศึกษา 5 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลเขตการศึกษา 5 ตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาล ทั้ง 3 ด้าน คือ มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ และมาตรฐานการศึกษาด้านผลผลิตอยู่ในระดับปานกลาง

2. เปรียบเทียบผลการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาล เขตการศึกษา 5 มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลทั้ง 3 ด้าน ตามขนาดโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า มีผลการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย โรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ มีผลการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ที่ 1 คือ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษามาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาล พบว่า มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย พบปัญหาการขาดแคลนครูในสาขาวิชาหลัก จำนวนนักเรียนต่อห้องมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ครูมีงานอื่นที่ต้องปฏิบัติ นอกจากงานสอนเป็นจำนวนมาก บุคลากรในโรงเรียนขาดความสามัคคี มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ พบว่า บุคลากรในโรงเรียนไม่เข้าใจ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนจัดข้อมูลสารสนเทศยังไม่สมบูรณ์ คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษากับโรงเรียนน้อย โรงเรียนมีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนน้อย มาตรฐานการศึกษาด้านผลผลิต พบว่า นักเรียนขาดความรับผิดชอบ ไม่รักการอ่านขาดคุณธรรม จริยธรรม และนักเรียนไม่สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และใช้เหตุผลได้



รัตนมณี รัตนปกรณ์ (อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 325 - 333) ได้ทำการศึกษาระหว่างคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1 - 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 ที่ได้รับการประเมินคุณภาพจากภายนอกแล้วพบว่า มีผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากค่าคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ มาตรฐาน การศึกษาด้านกระบวนการ มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย และมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 ที่ยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพจากภายนอก พบว่า มีผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ มาตรฐานด้านกระบวนการ มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย และมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนตามลำดับ

2. เปรียบเทียบผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 ที่ได้รับการประเมินคุณภาพจากภายนอกและที่ยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพจากภายนอก ตามกรอบมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จำนวน 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ 3 ด้าน มีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 มาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียน พบว่า มีผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.2 มาตรฐานด้านกระบวนการ พบว่า มีผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 มาตรฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และยังพบว่าสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1 - 2 ที่ได้รับการประเมินคุณภาพจากภายนอกแล้ว มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1 - 2 ที่ยังไม่ได้รับการประเมินคุณภาพจากภายนอก

2.3. มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

## 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เฮนเดอร์สัน (Henderson. 1993 : 3787 - A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาคีเค่น : ศึกษาปัญหาการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่มีนโยบายปฏิรูปการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาอย่างหนึ่งคือ ครูยังใช้วิธีการสอนแบบเดิม ๆ ที่คุ้นเคย

รับผิดชอบร่วมกัน โดยจำเป็นต้องไปประเมินประสิทธิภาพการทำงานของครูใหญ่ ในด้าน ผลการเรียนรู้ของนักเรียน การหางานทำได้ของผู้สำเร็จการศึกษา ฯลฯ แต่ครูใหญ่ได้รับการประเมินในเรื่องการทำให้เกิดการยอมรับทั่วไปหรือการทำให้เกิดความโปร่งใสสามารถ ตรวจสอบได้ โดยการสร้างขนบธรรมเนียมใหม่ให้กับโรงเรียนในด้านการประเมินตนเอง และการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ พอสรุปได้ว่า การบริหารในโรงเรียน เพื่อมุ่งให้บรรลุนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษานั้น ผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดคือผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะต้องมีภูมิรู้ ภูมิธรรม มีวิสัยทัศน์ ทักษะในการบริหาร รู้จักการปรับใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ มีความอดทน ใจกว้าง เสียสละ เพราะการบริหารโรงเรียนจะต้องทำงานร่วมกับหลายฝ่าย ฉะนั้นถ้าหากผู้บริหารสถานศึกษา ขาดคุณสมบัติที่ดีก็จะทำให้การบริหารงานขาดคุณภาพและประสิทธิภาพ ในการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐาน คุณภาพการศึกษา ด้านผู้บริหาร มีความสำคัญ และเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ด้านผู้บริหารเป็นส่วนสำคัญในการบริหารจัดการ ด้านองค์ประกอบ และปัจจัยต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา นอกจากนั้นยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมประสานสัมพันธ์กับชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และองค์กร เอกชนต่าง ๆ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้อง ร่วมกันพัฒนากระบวนการปฏิบัติงานด้านกระบวนการให้เป็นไปตามเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ที่วางไว้